

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr N2021/02166
Vårt dnr R-2022-13

Malmö den 11 februari 2022

REMISSVAR: Vägen mot fossiloberoende jordbruk, SOU 2021:67

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadörer, katalysatorer och garanter för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, cirka 150 tillverkare, konsulter och entreprenörer aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sveriges årsmöte har fastställt ett antal ståndpunkter som är vägledande för Avfall Sveriges ställningstaganden och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen och kommunernas roller. Följande belyser Avfall Sveriges syn på de frågor som lyfts i utredningen:

Avfall Sveriges stödjer avfallshierarkin som princip. I detta ingår materialåtervinning inklusive biologisk återvinning med tillhörande biogasproduktion.

De synpunkter som lämnas i detta yttrande tar sin utgångspunkt i att avfallshantering är en viktig samhällsinfrastruktur och att kommunerna har en avgörande roll. I detta ligger att biogasverksamhet är en av flera åtgärder som vidtas genom Avfall Sveriges medlemmar för att omsätta avfall i den cirkulära ekonomin. Bland Avfall Sveriges medlemmar återfinns såväl leverantörer av matavfall som samlats in från hushåll och verksamheter samt producenter av biogas och biogödsel. Den anläggningstyp som Avfall Sverige företräder är så kallade samrötningsanläggningar, dvs.

anläggningar som tar hand om olika substrat såsom matavfall, gödsel, avfall från livsmedelsindustrier m.m. Avfall Sveriges synpunkter i detta yttrande framförs med utgångspunkten att våra medlemmars biogas- och biogödselproduktion ska kunna utvecklas och öka, samt att fler kommuner får möjlighet att omvandla samhällets avfallsresurser till energi och växtnäring.

2. Sammanfattning

- Avfall Sverige tillstyrker utredningens förslag om utökat och förlängt biogasstöd. Det är dock viktigt att ett produktionsstöd för biogas omfattar alla substrat, t.ex. källsorterat matavfall, så som föreslagits av Biogasmarknadsutredningen i SOU 2019:63 *Mer biogas! För ett hållbart Sverige*
- Avfall Sverige välkomnar att utredningen lyfter biogödsels roll för ett fossiloberoende jordbruk, men saknar konkreta förslag för att realisera potentialen.

3. Inledning

Avfall Sverige tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet. Av förklarliga skäl ligger betänkandets huvudfokus på jordbrukets förutsättningar, och som representant för den kommunala avfallshanteringen så avgränsas därmed Avfall Sveriges kommentarer till de delar som rör biogas- och biogödselproduktion och användning. Vi tar inte ställning till övriga förslag och uttalanden. Våra biogasanläggningsmedlemmar, som representeras av både privata och kommunala organisationer, har nära koppling till jordbruksnäringen genom att till exempel vara mottagare av substrat eller leverantörer av biogödsel till lantbrukare. Samverkanspotentialen mellan avfallsbranschen och jordbruksnäringen är mycket god.

4. Stöd för biogasproduktion

Avfall Sverige tillstyrker utredningens förslag om att gödselgasstödet behöver förlängas och utökas. I betänkandet hänvisas till de förslag som lämnats av Biogasmarknadsutredningen om produktionsstöd i SOU 2019:63 *Mer biogas! För ett hållbart Sverige*. Viktigt att notera dock att Biogasmarknadsutredningens förslag omfattar biogasproduktion även från andra substrat än gödsel. Ett biogasstöd som omfattar en bred palett av substrat är avgörande för en konkurrenskraftig svensk biogasproduktion. Riksdagen fattade i december 2021 beslut om införande av ett produktionsstöd för biogas och det är nu mycket viktigt att detta kommer på plats skyndsamt och att frågetecknen kopplat till EU-reglering av statsstöd snabbt klagas.

Det finns en stor outnyttjad potential till ökad biogasproduktion från gödsel och samhällets avfallsresurser. Flera politiska initiativ, både inom EU och nationellt, driver mot en ökad biogasproduktion, men det är viktigt att politiken även arbetar för en fungerande marknad där biogasen inte utesluts från transportsektorn genom ensidigt fokus på el- och vätgasdrift.

5. Biogödsels roll och behovet av forskning och utveckling

Avfall Sverige välkomnar utredningens syn på biogödsel, både från rötning av gödsel i gårdsanläggningar och från storskaliga samrötningsanläggningar, som något positivt och viktigt för jordbrukets möjlighet till fossiloberoende. Det finns en stor outnyttjad potential att återföra näringsämnen till kretsloppet genom produktion av biogödsel från avfall och restprodukter.

Kvalitetssäkrad biogödsel som certifierats enligt SPCR 120¹ kan, beroende på vilka substrat som rötats, certifieras för ekologisk produktion och det finns idag ett stort intresse från det ekologiska lantbruket att använda biogödsel. Biogödsel kommer att vara en viktig pusselbit till att nå målen om ekologisk produktion som fastslagits i den svenska livsmedelsstrategin eftersom det idag är brist på godkända eko-gödselmedel.

Utredningen föreslår inga riktade styrmedel för produktion av biogödsel utan hänvisar under kapitel 8 "Produktion av biodrivmedel", till olika åtgärder och styrmedel för att öka produktion av biogas med en beskrivning om att detta även ökar tillgången på biogödsel. En ökad biogasproduktion kommer självklart leda till ökad produktion även av biogödsel. Avfall Sverige hade dock önskat en mer genomarbetad analys av huruvida det krävs riktade åtgärder för att stimulera återföringen av näringsämnen genom användning av biogödsel.

Biogasmarknadsutredningen har föreslagit ett nationellt biogasproduktionsmål på 7 TWh biogas från rötning år 2030. Enligt beräkningar² kan en biogasproduktion från avfall och restprodukter motsvarande 7 TWh generera biogödsel som kan ersätta 10–15 procent av all mineralgödsel inom det svenska jordbruket. Det totala samhällsekonomiska värdet av att omvandla avfall och gödsel till biogödsel blir då cirka 1,5 miljarder kronor per år, enligt samma beräkning. Idag utgör biogödselproduktion- och hantering en negativ intäkt för de allra flesta biogasanläggningar och det vore önskvärt med styrmedel eller åtgärder som möjliggör att produktionsanläggningen får ersättning som står i proportion till samhällsnyttan.

Det finns idag utmaningar för biogödsel kopplat till logistik och lagring eftersom biogödsel i de flesta fall är ett gödselmedel med högt innehåll av vatten. Teknikutveckling för att minska vattenmängden och skräddarsy näringsinnehållet är viktigt. Det pågår flera projekt och branschen har ett stort ansvar att driva på utvecklingen. Det saknas dock ett resonemang i utredningen kring behovet av forskning och utveckling även inom denna sektor för att kunna möta jordbrukets behov av gödselmedel och kunna ersätta större mängd mineralgödsel.

6. Försörjningstrygghet

Utredningen resonerar kring risken för försämrade försörjningsförmåga om biogasstödet inte utökas och förlängs eftersom detta riskerar att minska produktionen av biogas från gödsel. Utredningen anger vidare att en minskad inhemsk biogasproduktion innebär ett ökat behov av import av biogas och därmed sämre försörjningsförmåga vad gäller drivmedel. Avfall Sverige konstaterar att samma argumentation gäller för biogasproduktion från samrötningsanläggningar och önskar förtydliga att

¹ Systemet Certifierad återvinning är ett frivilligt certifieringssystem som bygger på öppenhet mot kunden genom noggrann kvalitetsdokumentation och fri insyn vad gäller produktens kvalitet. Hela kedjan från råvara till slutprodukt anpassas till enhetliga kriterier utifrån miljöskydds- och användarbehov. Certifieringssystemet innefattar regler för biogödsel (SPCR 120) och kompost (SPCR 152) och har funnits sedan 1999. Avfall Sverige är ägare av systemet medan ett oberoende organ (RISE) utfärdar certifikat och sköter kontrollen. Läs mer om Certifierad återvinning här: <https://www.avfallsverige.se/kunskapsbanken/certifierad-atervinning/>.

² Se sid. 32 i **Förslag till Nationell biogasstrategi 2.0**. Publicerad i april 2018. Finns för nedladdning här: <https://www.energigas.se/publikationer/rapporter/nationell-biogasstrategi-2-0/>

en minskad biogasproduktion, och därmed biogödselproduktion, även ger sämre försörjningstrygghet vad avser gödselmedel eftersom biogödsel i flera fall ersätter mineralgödsel.

7. Övriga kommentarer

I kapitel 10.3.1 framgår att *”Utredningen har konstaterat att insatser för att både hushålla och effektivisera användningen av såväl mineralgödsel som stallgödsel och andra organiska gödselmedel behöver öka”*.

Avfall Sverige delar utredningens slutsatser och vill här lyfta kopplingen till den nyligen remitterade rapport som Naturvårdsverket presenterat avseende ”Uppdrag att föreslå genomförande av artikel 22 om bioavfall Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG i den svenska lagstiftningen” (diarienummer M2021/01629). Det kommande EU-kravet om separat insamling och biologisk återvinning av bioavfall kommer med all sannolikhet att kraftigt öka tillgången på rötbart substrat. Detta i sin tur kommer att effektivisera och öka produktionen av biogödsel (organiskt gödselmedel), vilket är av stor vikt för såväl lantbrukets möjligheter att bli fossiloberoende som samhällets resa mot en cirkulär ekonomi.

Det är av största vikt att så mycket bioavfall som möjligt, givetvis med kravet på bibehållen kvalitet och renhet, styrs mot biologisk återvinning. Naturvårdsverkets tolkning rörande förpackat livsmedelsavfall och att detta inte ska bedömas vara bioavfall går stick i stäv med avfallsdirektivets intentioner och riskerar att värdefulla resurser energiåtervinns (förbränning) istället för återvinning genom biogas- och biogödselproduktion. Avfall Sverige vill därför betona vikten av samordning mellan dessa till synes olika ställningstaganden eftersom beslut i den ena frågan kan få påverkan på tillgången till biogödsel och biogas och i förlängningen jordbrukets omställning till fossiloberoende samt Sveriges försörjningstrygghet.

Samtidigt välkomnar Avfall Sverige att den bokstavsutredning som har lämnat förslag avseende insamling av förpackningsavfall (M2021/02118) tar ställning för att den som har en förpackning som innehåller avfall ska se till att förpackningen skiljs från innehållet (med undantag för förpackningar som innehåller farligt avfall eller innesluter läkemedelsavfall) och att avstamp tas i EU-kommissionens uttalanden om att förpackningar ska vara ”nominellt tomma”. Nämnda bokstavsutredning anser alltså, till skillnad mot vad Naturvårdsverket anger i sin utredning om bioavfall, att förpackningar ska skiljas från sitt innehåll. Avfall Sverige anser därför att det är viktigt att Näringsdepartementet också stöttar en linje som tar ställning för att förpackningar ska vara ”nominellt tomma” i syfte att så mycket bioavfall som möjligt, av det som uppstår, kan hanteras genom biologisk återvinning.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till rådgivare för biologisk återvinning
Caroline Steinwig, caroline.steinwig@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 23.

Med vänlig hälsning,

Avfall Sverige



Lars Stjernkvist
Ordförande



Tony Clark
Vd